

Na dan praznika

Že od nekdaj so imeli prazniki poseben pomen v življenju posameznika pa tudi skupnosti. Na ta dan ljudje praviloma ne delajo, ampak praznujejo, si izrekajo čestitke. Privoščijo si praznične jedi, oblečejo se v praznična oblačila in prirejajo slavlja. Kako praznujemo je zelo odvisno od vrste praznika. Če je osebni ali družinski praznik povezan s proslavljanjem rojstnega dne ali pomembne obletnice, poteka praznovanje drugače, kot to velja za praznike skupnosti ali cerkvene praznike. Kakorkoli že, pričakanje praznika, priprave na slavlje, samo praznovanje in vse kar je povezano s praznikom nas vedno znova poživlja in vrača v mozaik doživetij. To je za človeka notranja hrana, ki mu pomaga preživeti marsikatero samotno uro običajnega dne.

V Domu starejših Ilirska Bistrica živi preko dvesto ljudi. Vsak od njih je s seboj prinesel svoj osebni praznik, pa tudi praznik, ki ga po obredju tradicije rodov zavezuje k praznovanju. V velikih skupnostih, kot je naš dom, je zato včasih težko na primeren način proslaviti tista praznovanja, ki imajo v življenju posameznika posebno mesto, kamor gotovo sodi praznovanje rojstnega dne. In prav temu dnevu skušamo dati čimveč osebnega tudi s tem, da slavljencu na ta dan voščimo in izročimo voščilnico z dobro mislijo. Ob koncu meseca pa še vse povabimo na skupno praznovanje. Torta za slavljence in goste, petje in zvoki harmonike, to je značilnost skupnih praznovanj rojstnih dni v našem domu.

Precej drugače pa je, ko praznujemo praznike skupnosti in pomembne cerkvene praznike. Takrat tudi zunanja podoba hiše s sporočilno dekoracijo napoveduje vrsto

praznika, h kateremu sodijo tudi notranje priprave in pogovori o tem, kako bomo praznovali.

V tem trenutku je med stanovalci doma prisotno razmišljanje o praznovanju Velike noči. Priprave so se že pričele in bodo trajale vse do Velike nedelje. V skupnih pogovorih smo najprej oživili spomine na praznovanje, ki so ga pripravljali v družinah v času, ko so še živeli v domačih okoljih. Koliko spominov in nežnih čustev prebudijo ti pogovori. Ker so v domski skupnosti ljudje iz različnih krajev Slovenije, bomo iz vsakega pričevanja povzeli nekaj in tako pripravili velikonočno praznovanje.

Navzven bomo naznanili prihod Velike noči z okraski, ki bodo simbolično opozarjali stanovalce hiše, da vstopamo v čas, ko se življenje na novo prebuja in odpira veselju in radostnemu pričakovanju.

Ker je praznik povezan tudi s pripravo velikonočnih dobrot, bomo pripravili potico po receptu naše stanovalke gospe Ivanke.

Uvod v praznovanje pa bo tudi letos duhovno srečanje, posvečeno temi o sožitju z ljudmi, ki so nam dani v tem življenjskem sopotništvu.

Mala cvetličarnica

Bilo je zgodnje in mrzlo jutro. Otroci so še spali, sama pa hitim do trgovine. Kmalu se vračam s polno torbo v roki. V drugi držim dežnik, ker sneži. Med potjo se srečam s sosedom Tonetom, tudi on se vrača iz trgovine. Opazim, da ima v roki šopek zavit v bel papir. V mislih si rečem, seveda, saj je danes osmi marec. Mudi se mi domov, da brž zbudim otroke, ki morajo v šolo. Mene pa čaka obilica dela. Mimogrede je mimo poldan in že prihajajo iz šole. Drug za drugim se drenjajo v kopalnici. Vsak hoče čimprej umiti roke, da se potem lahko usede h kosilu. A danes je nekaj drugače. Slišim šepetanje in tiho dogovarjanje. No, počasi vsi trije pridejo v kuhinjo. Za hrbtom nekaj skrivajo. Z lepimi čestitkami mi izročijo vsak svoj šopek, za moj praznik. Moram postaviti vsakega v svojo vazo. Kako lepo darilo!

Čez nekaj časa se spet odprejo vrata. Mož je prišel domov. Tudi on je prinesel šopek. Rdeči nageljni. Seveda sem jih takoj dala v vazo. Skupaj smo sedli za mizo h kosilu. Otroci so ves čas opazovali cvetje na mizi.

Minili sta skoraj dve uri od kosila. V kuhinji sem še nekaj pospravljala, nakar pozvoni zvonec na vratih. Iz predsobe zaslišim sosedov glas; prišel je Tone z ženo. Sedaj je sledilo še eno presenečenje. Štirim šopkom se je pridružil še en velik. Tega mi je izročil sosed Tone v imenu hišnega sveta. Dejal je, da je to v zahvalo za vestno vodenje blagajniških poslov. Zelo sem bila vesela in hkrati presenečena.

Ko sosed vidi vse šopke na mizi pravi: Saj imate tukaj pravo malo cvetličarno.

Spomnim se, da so v šoli pisali spis o dnevu žena in sin je naslovu dodal še podnaslov - mala cvetličarnica. Za spis, v katerem je opisoval šopke, ki sem jih dobila za praznik, je dobil petico.

Tako sem jaz pred mnogimi leti doživljala osmi marec.

Aleksandrinka

Mladost se tiho je prikradla, ljubezen na prvi bila je pogled, sosedov Tone me je zasnubil, še mlada, njegovih razumela nisem besed;

ukradeni trenutki nežnosti, ki jih vajena nisem bila, so kmalu v skrb se spremenili, da solze sem zato točila.

Poroka, otrok in taščina večšina, ki močno podrejenega imela je sina. "Skrbeti treba je za zemljo, da je ne bi ukradel kdo!"

Že sem na obali čakala vapor (ladjo), ki me peljal je v neznano in mleko me v prsih je tiščalo, in v srcu misel na moje dete malo.

Ko se vožnja dolga kakor pot v večnost je končala, s solzami tujega otroka sem močila, a doma sem dete malo, moje zapustila, a skrb za njega me ni nikoli zapustila.

Ko prve denarce sem dobila, sem možu jih domov poslala, da nam naša njiva bi ostala, a v meni tlelo je vprašanje: "Kje je moje dete, ali joče, zakaj namesto mene ujčka ga le oče?"

"Le bodi tam", mi tašča je pisala, še pošlji kot zadnjič si poslala, streha je potrebna popravila in soseda je že drugega povila.

Je leto naokrog, kako sem ga težko čakala in srečanja z lastnim otrokom sem se bala. "Me bo spoznal, bo skočil mi v objem?" odgovor moj ostal je nem.

Pesem je posvečena ženi, ki je morala v Egipt za dojiljo.

Starine

"Že več kot leto tako slabo spim," mi je potožil Lovro. "Prebujam se sredi noči. Včasih imam občutek, da nekdo v tej sobi kjer spim, stoka, spet drugič slišim vpitje, včasih pa jok. Ne morem se takoj prebuditi, mora kar traja. Z odprtimi očmi slišim glasove, ki ne izginejo. Ko se le prebudim, sem ves moker in ne morem več zaspati."

Res je bil videti neprespan, ko sem prišel k njemu na obisk. Že nekaj mesecev je bil bolan. Ležal je v posebni sobi z zagrnjenimi zavesami, na ležalniku, ki ga je lahko dvigal in spuščal v zeleni položaj. Tudi spal je kar v tej sobi, da zaradi nemirnega spanca ni zbujal še žene.

"Nič se ne boj psov," se mi je nasmejal, ko sem potegnil svoji nogi malo bolj pod stol, ker sta k meni prišla dva kosmatinca in me ovohavala. "Tudi ponoči sta pri meni; manjši je še mlad in z renčanjem zbudi starega, potem pa oba lajata. In to vsakič, ko doživljam nočne more. Kot da bi tudi onadva takrat začutila nekaj v tej sobi. Včasih se mi zazdi, da kipi na omarah in slike na steni zares zaživijo, skoraj sem prepričan, da se včasih kateri premakne. Tudi psa se takrat z naježeno dlako obnašata do njih, kot da so živi in sovražni."

Utihnul je, saj je vedel, da bom kar nekaj časa potreboval, da bom pogledal vsak kip in sliko v njegovi sobi. Res sem imel kaj videti. Kipi so bili v večini leseni, nekaj pa jih je bilo iz mavca ali keramike. Vsak je predstavljal nebeško osebo, Marijo, Jezusa, sv. Frančiška, Jožefa z Jezusom v naročju. Pa še dva kipa Marije v različnih velikostih, nekaj angelov, ki so nekoč verjetno krasili kak oltar. Skoraj vsi so bili potrebni obnove. Pet starinskih omar, nekatere s steklenimi vrati, so bile polne kipov, tako v njih, kot na njih. Stene pa so bile prepolne starinskih slik z obledelimi in pomalo oluščenimi okvirji. Tudi te so bile nabožnih motivov.

"Vidiš, Daro, vse to sem kupil. Dolgo sem opremljal to sobo. Za nekatere kipe in slike sem kar precej plačal, druge sem dobil dokaj poceni," je z ljubeznijo govoril o svojem zakladu.

"Ja, kje si pa vse to nakupil?" sem s spoštovanjem gledal njegov muzej.

Kot da bi se bal, da kdo posluša, je pogledal proti vratom, zavpil nad psoma, ki sta takoj legla pred vrata in malo tišje dejal: "Veš, vsepovsod po Sloveniji. Največ na

Štajerskem. Hodil sem po vinorodnih gričkih in iskal ter spraševal. Jeseni, ko začne v ljudeh delovati novo vino, je najboljši čas za kupčije. Nekaj teh starih omar sem rešil pred ognjem, tisti Jezusov kip sem dobil čisto poceni. Kmet, ki mi ga je prodal, je znal preklinjati v vseh jezikih, tudi kip je med kupčijo večkrat preklel. Zažgati si ga ni upal, bil pa je vesel, ko je šel od hiše, češ, saj mi ni bil nikoli všeč in tudi mi ni pomagal živeti. Angelčke sem pa kupil od nekih fantov kar v gostilni, kjer sem spraševal po starinah. Menda so jih šli iskat v sosednjo vas, kjer jih je nekdo prodajal in mi ponudili še tistile dve Marijini sliki. Precej smo mešetarili, čeprav je bila že njihova prva cena smešno nizka. Da je kupčija zanimivejša, sem moral malo znižati njihovo ceno."

"Poslušaj, Lovro, ali se ti zdi, da so vsi ti predmeti bili res last ljudi, od katerih si jih kupil?" sem ga vprašal.

"Ah, veš, to se ne sprašujem. In tudi njih nisem vprašal po lastništvu. Pri takih nakupih se to ne sprašuje. Vse sem kupil s 'kešem', na roko, brez računov. Plačal sem jih, od kod so jih pa oni dobili, me pa ne zanima," je malo neprepričljivo odvrnil.

"In sedaj praviš, da med vso to starino, ki pa je seveda veliko vredna, ne spiš?" sem zamišljeno pripomnil. "Ni čudno, Lovro, vsak od teh kipov in slik ima svojo zgodovino, svoj spomin, svojo energijo. Le kaj se je z njimi dogajalo v letih po njihovem nastanku? Verjetno jih je polovica starejših od sto let. Si kdaj pomislil, skozi koliko rok so šli? Kje je njihov pravi dom in kdo njihov lastnik? Kolikokrat so bili preprodani, verjetno nekateri ukradeni iz božjih svetišč? Sam si omenil kmeta, ki je preklel svojega Jezusa. Kolikokrat so bili ostali primerki izpostavljeni zaničevanju in kletvicam? Prav gotovo so bili ustvarjeni z ljubeznijo do Boga in blagoslovljeni. Nato pa ukradeni, zavrženi, nespoštovani, pozabljeni od ljudi. Ti si pa vse to brez slabe vesti nakupil in natlačil v to sobo in še spiš med njimi. Ni čudno, da kipi kričijo in hočejo ponovni blagoslov, ljubezen in spoštovanje."

"Kaj pa govoriš, Daro, saj sem vse plačal in tudi preklinjam ne nikoli. Kipe in slike sem gotovo rešil pred uničenjem." Malo je pomolčal, nato pa skoraj v solzah dejal: "Prav imaš, sedaj sem spregledal. Res je večina stvari v tej sobi sumljivega izvora in ne vem, koliko jih je bilo morda ukradenih. Niti pomislil nisem, da zaradi njih ne spim. Več ko spim v tej sobi, bolj sem bolan. A veš, da bom res poklical duhovnika in dal blagosloviti vse te predmete. Lastniški in posestniški odnos do njih bom pa spremenil v ljubezen do njih, saj so bili tudi narejeni z ljubeznijo."

Oba sva umolknila. Videl sem, da Lovro misli resno. Kar nerodno mi je bilo, ko sem v njegovih očeh videl solze.

"Nikogar ne vabim v to sobo, ker se bojim, da bi kdo, ki bi videl mojo zbirko, ne vlomil in mi jo pokradel. Tudi ta moj

strah in sebičnost botrujeta moji bolezn. Zaradi tega sem postal pravi čudak, še domači se me izogibajo, saj sem še do njih postal nezaupljiv. Ta trenutek sem sklenil, da bom kipe in slike dal restavrirati in nato blagosloviti. Povabil bom vse prijatelje prav v to skrito sobo, jim razkazal vse predmete in mogoče komu tudi kakšno podaril."

Ves čas pogovora je ležal v ležalniku in imel sem občutek, da sploh ne more vstati. Nemoč na njegovem obrazu pa je po pogovoru in njegovi odločitvi v trenutku izginila. Vstal je, stopil do mene, ki sem tudi vstal ter me objel. Nekaj časa sva tako stala, potem si je obrisal obraz z dlanmi, ki je bil moker od solza, pogledal po slikah in kipih, ter veselo rekel: "Zdrav sem, ozdravil sem, prerojen sem. Daro, hvala ti, kako enostavna rešitev! Zakaj te nisem že prej povabil na obisk. Potreboval sem tvoje odkrite besede. Saj se mi ni nihče od domačih upal kaj reči, ko sem nosil domov starine. Pa kaj, moral sem skoraj zblazneti, da sem spregledal svoje napake. Kateri kip hočeš za tvoje rešilne besede?"

"Lovro, saj veš, da meni nobeden tvojih kipov ali slik ne pomeni toliko kot tebi. Če hočeš, me povabi med prijatelje, ko se boš z njimi veselil," sem odvrnil.

Počasi sem se poslovil in vso pot do doma premišljeval, odkod mi pogum, da sem se ga upal vprašati po izvoru njegovih dragocenosti in kdo mi je polagal prave besede na jezik.

Olga Tekavec

Šumite gozdovi

Šumite, šumite gozdovi zeleni,

saj vaše šumenje mi mnogo pomeni.

Pod gozdom prostranim je ljubi moj dom,

na njega nikdar pozabila ne bom.

Otroci v gozdu smo se igrali,

gobe iskali, jagode brali.

Zajček je večkrat prekrizal naš pot,

ko smo v gošči iskali srobot.

Srna nas plaho je zrla v oči,

ko smo odkrili nje skrivne sledi.

Lisica je švignila mimo nas proč,

saj hrup ji pri lovu ni bil v pomoč.

Veverica gledala nas je z veje,

kazala sekalce, kot da se smeje.

Žolna je kljuvala deblo tok, tok,

danes v gozdu preveč je otrok.

Smrečje je vleklo nas za lase,

robida praskala je naše noge.

Mi pa učeno smo seštevali,

koliko gob smo skupaj nabrali.

So leta minila, razšli smo se vsi,

le malokdo v vasi domači živi.

Ko zdaj v parku ob cesti sedim,

nazaj si v gozdove zelene želim.